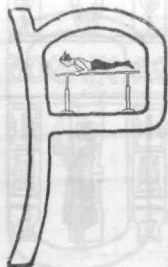

V. B. TRĚBIZSKY-JOS, GRUDEN:

Na vernih duš dan.

ovem ti o dušicah. Zdi se mi, da ti nisem o tem še nikoli ničesar povedal,« mi je rekel moj oče, ko sva šla pred leti o Vseh svetih od službe božje. In oče je začel:

Bilo je tudi tako na Vseh vernih duš dan. Od Sredogorja pa do Smečna so visele nad pokrajino megle kakor temni, neprozorni zavoji, in pod temi meglami je bilo tiho, skoraj mučno tiho. Po drevju je že listje rumenelo in je viselo z vej kakor krpe na prosjaku.

Pred leti je živel v naši vasi star mož. Rekli so mu Refunda.

Kakšno je bilo njegovo pravo ime, ne vem, ker ga ni nikdar nihče drugače nazival. Ali bali smo se ga vsi, ker so govorili o njem, da dosti ve in zna. A takih ljudi, ki so veliko vedeli, so se v mojih letih bali, pa spoštovali so jih. Tudi Refundo so vsi spoštovali. Hodil je v ogrskih dokolenicah, na sebi je imel star vojaški plašč, v plašču globoke žepe in lahko je obral vse selo, pa so bili žepi še napol prazni. Ampak o Vseh svetih so mu vendarle iz njih vselej kukali krajci kruha, toda pojedel ni niti enega. Zvečer je šel na pokopališče. Na vsak grob je položil košček kruha in ko je obšel vse pokopališče, je sedel v zvoniku na stopnice. Ko se je delal mrak, je bilo na grobeh črno, ker so na vseh sedele vrane ter zobale kruh. Stari Refunda je pel v zvoniku:

Počivajte v pokoju po boju,
verne dušice,
kraljestva nebeškega
dediči! . . .

In ko je odpel, je privlekel iz žepa rožni venec in je molil vso noč. Marsikdaj so šli otroci gledat, niti Refunda v zvoniku zadremal; lezli so okolo cerkve le po prstih, ali Refunda ni nikdar spal. In ko je začul, da ga opazujejo, je zavpil na stopnicah, zakaj hodijo buditi in dramiti dušice in motiti njegove molitve.

»A vi, Refunda, se nič ne bojite?« so ga povpraševali ljudje, ko je naslednjega dne zopet hodil po hišah.

»I, koga bi se bal?« se je obregnil, in nihče več ga ni vprašal, kako to, da se ne boji ničesar. A kjer so mu kaj več podarili, tam je pač tudi povedal več.

»To vam pridejo o polnoči vse te dušice k meni, in to vam nastane šum, kakor kadar se sprejo stari bori na Rejhoku ali v Črnih dolinah, in žvižga veter skozi njih vršičke, in to žvižganje gre do kosti. Kaj niste še nikoli slišali?«

»Še ne, Refunda.«

»Hm, hm, še ne, a če ne bi bilo mene in molitev mojih, bi bili pač že slišali, ker bi prišlo k vam skozi okna.« — »I, kakšne pa so tiste dušice?« — »Kakšne — kakor lučke. Tista lučka, ki trepeče kakor zvezda, je v nebesih; tista, ki sveti kakor plamenček, ta gre bržkobrž iz vic; a ona, ki gori modro, kakor bi umirala, ona trpi največ.« — »Ali niste naše tam nič videli?« — Stari Refunda je povsili glavo, roko je položil na čelo, kakor da bi si hotel nečesa domisliti, potem je pogledal na kmetico in ji rekel: »Od vaših so bile tam dve modri, a tri kakor zvezdice.« — In žena si je oddahnila. Kjer so se mu znali prikupiti, je vse povedal, kako je njih pokojniku.

»Ali ga niste vi nikdar vprašali, oče?« sem vprašal očeta.

»Tedad sem bil jaz še deček. Ampak s tvojim dedom sta dostikrat govorila. In dedu je povedal vse, ker mu je časih zašil plašč, popravil kučmo, zakrpal podlago pri telovniku ali pa mu dal kos sukna za zaplate.«

»I, kakšne pa so bile te naše dušice?«

»Vse same lučke, vse same zvezdice.«

Oče je nekoliko umolknil. Šla sva na vrt. A med pokopališčem in vrtom je lep griček. Sedemdesetletni starec stopa počasi, diha težje in težje in ne pripoveduje dobro. Jaz sem se ozrl zopet k cerkvi. Tako tiho se je ozirala iz doline, a okolo nje tisti križi po grobeh, kakor deca krog deda z belo glavo, a za njim črni gozdovi, nad gozdovi oblaki, pod njimi pa vse prazno brez ptičev pevcev, samo nad Mladinami se je izpreletavala jata kavk, a še te so odletele globlje v gozd, daleč tja za one gore.

»A Refunda je hodil na Vseh vernih duš dan vsako leto na pokopališče in je ostajal na stopnicah v zvoniku vso noč,« je zopet povzel oče, ko sva dospela na vrh. »A nekega dne zjutraj ga je dobil cerkvenik na stopnicah z rožnim vencem okolo prstov, s povešeno glavo, z napol odprtimi ustmi, kakor bi bil baš izmolil »zdaj in na našo zadnjo uro, amen!« — »Kaj ste zadremali, Refunda?« mu je zaklical, šel po stopnicah k njemu ter ga stresel. Refundi so se pa roke povesile niže, glava se mu je sklonila skoraj do kolen, in cerkvenik ni šel zvonit, ampak tekel je gospodu župniku povedat, da so Vse verne duše vzele danes s seboj Refundo. In ko so pogrebeci korakali preko pokopališča, in je zvonilo z vsemi zvonovi, je Refunda tiho ležal z zaprtimi očmi, z rožnim vencem v sklenjenih rokah, in gospod župnik je molil zanj pod križem še posebej Očenaš.

Ljudje so za Refundom plakali, ker jim nihče več ne pove, kje so njih pokojniki, ker toliko kakor on nihče ne zna, in toliko srčnosti, da bi vso noč premolil na grobeh, nima tudi nihče. Danes bi tega ljudje ne verjeli, in če bi jim Refunda tako povedal, da ni tam videl iz vse vasi nikogar, bi jim bilo toliko, kakor da je bila danes sv. maša, po sv. maši

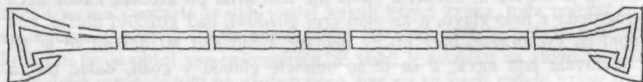
molitve za pokojnike in pri teh molitvah jaz, ti, iz naše vasi nekateri, a drugod nobenega.«

Srečavala sva berače, in eden nama je potrdil s solzami v očeh, kakšni ljudje so dandanes, da jim niti danes ničesar ne dajo, da je povsod vse zaprto, kakor bi ne vedeli, da kar dajo na današnji dan beračem, kakor bi to dali pokojnikom.

Oče je zmajal z belo glavo, in zdelo se mi je, kakor bi bil šepetal besede narodne pesmi:

Že zvonovi milo pojó,
mene pa k pogrebu nesó ...

In zdaj je že tudi oče v večnosti — prvo leto. Daleč je ono pokopališče, kjer počiva, daleč čez gozde, gore in vode. Pa da morem, bi šel na tisto tiho grobišče, ves žalosten, da ne vem toliko kolikor je vedel Refunda, a kdo vé, ali ne bi zagledal trepetajoče zlate zvezdice in ne bi li poznal med tisoči, čigava je tista dušica v njej! Oj, bi; zakaj klečal bi na grobu, ki na njem zeleni zimzelen, a dušica bi poletavala nizko nad mojo glavo in pripovedovala bi mi pravljice. Pa ne takih, kakršne sem čul svoje dni, ko smo skupaj živeli v preprosti koči; oj, spoznal bi tebe, kjer bi mi šepetala poročila o večnosti, ti dobra, mila, draga očetova dušica! —

NEDIN STERAD:

Volk in pes.

Basen.

il je mrzel zimski dan.

Oče volk je smrčal v svojem brlogu, mladiči pa so skakali od mraza in se prekucevali, da pozabijo na glad. Ves dan niso dobili nobene hrane, dasiravno se je vrnil oče volk šele pozno v jutro iz vasi, kamor je skrivno hodil na lov.

Mati volkulja je zbudila očeta in ga prosila, naj preskrbi vsaj nekaj za mladiče.

Počasi je stopal volk proti vasi. Sredi pota je srečal rejenega psa, ki se je valjal po snegu.

»Dober večer, gosposki pes! Tebi se gotovo ne godi hudo, ker si tako rejen in zadovoljen. Moja družina pa je lačna, in ne vem, kje bi dobil košček mesa, da ne poginemo vsi lakote.«